

सन २०१५-१६ करीता कृषि उन्नती योजना -
राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानांतर्गत अन्नधान्य
पिकांसाठी ₹ ७४५०.७३ लाख निधी वितरीत
करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : राकृवि ०२१५/प्र.क्र. १५/राकृवियो कक्ष
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक : ०९ मार्च, २०१६

वाचा:-

१. केंद्रीय कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे पत्र - No. २०-१/२०१२-NFSM (CA-V) दि. १०/०४/२०१५
२. केंद्रीय कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे पत्र - F. No.CPS २-२१/२०१५-NFSM दि. ०६/०५/२०१५
३. कृषि व पदुम विभाग शासन निर्णय क्र. असुअ कक्ष-२०१४/प्र.क्र.१/राकृवियो कक्ष दि.१९/०५/२०१४
४. केंद्रीय कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे पत्र - No. २०-२७/२०१२-NFSM (CA-V) दि. २९/०५/२०१५
५. केंद्रीय कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे पत्र No. CPS 1-1/2015 - NFSM दि. ०९/०७/२०१५
६. कृषि व पदुम विभाग शासन निर्णय क्र. राकृवि ०२१५/प्र.क्र. १५/राकृवियो कक्ष, दि.०१/०८/२०१५
७. केंद्रीय कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे पत्र No. CPS २-१५/२०१५ - NFSM (CA-V) दि.१२/११/२०१५
८. कृषि व पदुम विभागाचे पत्र क्र. राकृवि ०२१५/प्र.क्र. १५/राकृवियो कक्ष, दि. ०५/०९/२०१६
९. केंद्रीय कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे पत्र No. CPS २-१५/२०१५ - NFSM दि. १४/०९/२०१६
१०. कृषि व पदुम विभाग शासन निर्णय क्र. राकृवि ०२१५/प्र.क्र. १५/राकृवियो कक्ष, दि.१२/०२/२०१६
११. केंद्रीय कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे पत्र No. २०-२७/२०१२-NFSM (CA-V) दि. २५/०२/२०१६

प्रस्तावना :-

केंद्र शासनाने संदर्भांकित दि. १२/११/२०१५ रोजीच्या पत्राव्दारे राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान केंद्र व राज्याच्या ६० : ४० अर्थसहाय्याच्या प्रमाणात राबविण्यास मान्यता दिली आहे व त्यानुषंगाने, अभियानांतर्गत अन्नधान्य पिकांकरीता सन २०१५-१६ साठी एकूण ₹ २०३८४.९४७ लाख रकमेच्या सुधारीत वार्षिक कृती आराखडयास मंजूरी दिलेली आहे.

त्यानुषंगाने, संदर्भांकित शासन निर्णय दि. १२/०२/२०१६ अन्वये राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानांतर्गत अन्नधान्य पिकांसाठी चालू वर्षी केंद्र व राज्याच्या ६०:४० अर्थसहाय्याच्या प्रमाणानुसार एकूण ₹ २०३८४.९४७ लाख (केंद्र हिस्सा - ₹ १२२३०.९६८ लाख व राज्य हिस्सा - ₹ ८१५३.९७९ लाख) निधीची अंतीम प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे.

केंद्र शासनाने अभियानाकरीता पहिल्या हफत्यात केंद्र हिस्स्याचा ₹ ६११५.४८ लाख निधी संदर्भांकित दि. २९/०५/२०१५ रोजीच्या पत्रान्वये राज्यास वितरीत केला होता आणि संदर्भांकित दि. २५/०२/२०१६ रोजीच्या पत्रान्वये दुसऱ्या हफत्यात ₹ ४७८१.७३ लाख निधी वितरीत केलेला आहे. अशाप्रकारे, चालू वर्षी केंद्र

हिस्स्याचा (६०%) एकूण ₹ १०८९७.२१ लाख निधी प्रत्यक्ष प्राप्त झाला असून समरुप राज्य हिस्स्याचा (४०%) ₹ ७२६४.८१ लाख निधी विचारात घेता, अभियानांतर्गत अन्नधान्य पिकांकरीता एकूण ₹ १८१६२.०२ लाख निधी वितरणास उपलब्ध आहे. सदर निधीपैकी चालू वर्षी एकूण ₹ १०७११.२८८ लाख निधी यापूर्वीच वितरीत केलेला असून एकूण ₹ ७४५०.७३ लाख निधी वितरीत करणे बाकी आहे, हा निधी वितरीत करण्याबाबत शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे -

शासन निर्णय:

- सन २०१५-१६ मध्ये कृषि उन्नती योजनेंतर्गत - राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान - अन्नधान्य पिकांसाठी यापूर्वी केंद्र व राज्याच्या ५०:५० आर्थिक सहभागासह वितरीत केलेल्या एकूण ₹ १०७११.२८८ लाख निधीचे केंद्र व राज्याच्या ६०:४० आर्थिक सहभागासह पुढीलप्रमाणे निधी वितरण सुधारीत करण्यात येत आहे-

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान (१६-२०१५ सन)	५०:५० प्रमाणात यापूर्वी वितरीत निधी			६०:४० प्रमाणात सुधारित निधी वितरण		
	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	एकूण	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	एकूण
राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानांतर्गत अन्नधान्य पिकांसाठी वितरीत निधी	५३५५.६४४	५३५५.६४४	१०७११.२८८	६४२६.७७२८	४२८४.५१५२	१०७११.२८८

- सन २०१५-१६ करीता, राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानांतर्गत अन्नधान्य पिकांकरीता केंद्र हिस्स्याचा एकूण ₹ ५५४१.५७ लाख निधी (रुपये पंचावन्न कोटी एकेचाळीस लाख सत्तावन्न हजार फक्त) व राज्य हिस्स्याचा एकूण ₹ १९०९.१६ लाख निधी (रुपये एकोणीस कोटी नऊ लाख सोळा हजार फक्त), असा केंद्र व राज्य हिस्स्याच्या मिळून एकूण ₹ ७४५०.७३ लाख निधीचे (रुपये चौऱ्याहत्तर कोटी पन्नास लाख त्र्याहत्तर हजार फक्त) आयुक्त (कृषि) यांना वितरण करण्यात येत आहे.
- या शासन निर्णयान्वये राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानांतर्गत अन्न धान्य पिकांकरीता उपलब्ध करून देण्यात आलेला केंद्र व राज्य हिस्स्याचा एकूण ₹ ७४५०.७३ लाख निधीचे (रुपये चौऱ्याहत्तर कोटी पन्नास लाख त्र्याहत्तर हजार फक्त) खालील लेखाशिर्षांतर्गत सन २०१५-१६ करिता अर्थसंकल्पित करण्यात आलेल्या तरतुदीतून खर्ची टाकावा.

मागणी क्रमांक डी-३

२४०१- पीक संवर्धन

(००) (१०२) अन्नधान्य पिके

(००) (२५) राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान- भात/गहु/कडधान्य/भरड धान्य

(केंद्र हिस्सा) (१००% केंद्र पुरस्कृत योजना) (२४०१ ४६१४) (योजनांतर्गत) (दत्तमत)

३३, अर्थसहाय्य

४. या शासन निर्णयान्वये राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानाकरीता उपलब्ध करून देण्यात येणाऱ्या केंद्र व राज्य हिस्साच्या ₹ ७४५०.७३ लाख रक्कमेचे जिल्हा निहाय/ कार्यालय निहाय वाटप करण्याकरीता संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांना प्राधिकृत करण्यात येत असून त्यांनी अभियानांतर्गत जिल्हा निहाय वाटप करावयाचा निधी अर्थसंकल्पीय वितरण प्रणालीद्वारे विभागीय कृषि सह संचालकांमार्फत वितरीत करावा.
५. या शासन निर्णयान्वये ₹ ७४५०.७३ लाख निधीच्या वितरणानंतर राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानांतर्गत केंद्र व राज्याच्या ६०:४० अर्थसहाय्याच्या प्रमाणात पिक निहाय व प्रवर्गनिहाय एकूण ₹ १८१६२.०२ लाख निधीचे अन्नधान्य पिकांसाठी वितरण साध्य होत असून त्याचे विवरण खालीलप्रमाणे -

(₹ लाख)

सर्वसाधारण प्रवर्ग (अ)										
अ.क्र	पिके	६०:४० प्रमाणात एकूण प्राप्त निधी			प्राप्त निधीपैकी प्रत्यक्ष वितरीत निधी			शिल्लक निधीचे वितरण		
		(I)			(II)			(III)		
		केंद्र	राज्य	एकूण	केंद्र	राज्य	एकूण	केंद्र	राज्य	एकूण
१	भात	१०२५.१४	६८३.४३	१७०८.५७	६१२.०२	६१२.०२	१२२४.०४	४१३.१२	७१.४१	४८४.५३
२	गहु	९६.१७	६४.११	१६०.२८	९६.१७	९६.१७	१९२.३४	०.००	-३२.०६	-३२.०६
३	कडधान्य	६२५१.८८	४१६७.९२	१०४१९.८०	३७३०.१७	३७३०.१७	७४६०.३४	२५२१.७१	४३७.७५	२९५९.४६
४	भरडधान्य	९४३.९०	६२९.२७	१५७३.१७	५०९.०७	५०९.०७	१०१८.१४	४३४.८३	१२०.२०	५५५.०३
एकूण (अ)		८३१७.०९	५५४४.७३	१३८६१.८२	४९४७.४३	४९४७.४३	९८९४.८६	३३६९.६६	५९७.३०	३९६६.९६
अनुसूचित जाती (ब)										
		केंद्र	राज्य	एकूण	केंद्र	राज्य	एकूण	केंद्र	राज्य	एकूण
१	भात	१९७.६७	१३१.७८	३२९.४५	२६.९७	२६.९७	५३.९४	१७०.७०	१०४.८१	२७५.५१
२	गहु	१२.१३	८.०९	२०.२२	४.२४	४.२४	८.४८	७.८९	३.८५	११.७४
३	कडधान्य	१२२८.९०	८१९.२७	२०४८.१७	१६४.३६	१६४.३६	३२८.७२	१०६४.५४	६५४.९०	१७१९.४४
४	भरडधान्य	१९४.८२	१२९.८८	३२४.७०	२२.४३	२२.४३	४४.८६	१७२.३९	१०७.४५	२७९.८४
एकूण (ब)		१६३३.५२	१०८९.०१	२७२२.५३	२१८.००	२१८.००	४३६.००	१४१५.५२	८७१.०१	२२८६.५३
अनुसूचित जमाती (क)										
		केंद्र	राज्य	एकूण	केंद्र	राज्य	एकूण	केंद्र	राज्य	एकूण
१	भात	११९.४६	७९.६४	१९९.१०	२३.५३	२३.५३	४७.०६	९५.९३	५६.११	१५२.०४
२	गहु	१०.५८	७.०५	१७.६३	३.७०	३.७०	७.४०	६.८८	३.३६	१०.२४
३	कडधान्य	७०५.३२	४७०.२१	११७५.५३	१४३.४१	१४३.४१	२८६.८३	५६१.९१	३२६.८०	८८८.७१
४	भरडधान्य	१११.२४	७४.१६	१८५.४०	१९.५७	१९.५७	३९.१४	९१.६७	५४.५९	१४६.२६
एकूण (क)		९४६.६०	६३१.०७	१५७७.६७	१९०.२१	१९०.२१	३८०.४३	७५६.३९	४४०.८५	११९७.२४
एकूण (अ+ब+क)		१०८९७.२१	७२६४.८१	१८१६२.०२	५३५५.६४	५३५५.६४	१०७११.२९	५५४१.५७	१९०९.१६	७४५०.७३

६. सुधारीत वार्षिक कृती आराखडयानुसार केंद्र व राज्य हिस्साचे मिळून उपलब्ध झालेल्या निधीपैकी गव्हाकरीता ₹ १६०.२८ लाख निधी उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहे तथापि, मुळ वार्षिक कृती आराखडयानुसार गहू पिकासाठी सर्वसाधारण प्रवर्गाकरीता यापूर्वी एकूण ₹ १९२.३४ लाख निधीचे वितरण झालेले असल्याने गव्हाकरीता ₹ ३२.०६ लाख निधी (केंद्र व राज्य हिस्सा मिळून) अतिरिक्त वितरीत झाला आहे. सबब, गव्हाकरीता यापूर्वी अतिरिक्त वितरीत झालेला सदर ₹ ३२.०६ लाख निधी या शासन निर्णयान्वये कडधान्य पिकांसाठी सर्वसाधारण प्रवर्गाकरीता उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. अशाप्रकारे, कडधान्य पिकांसाठी सर्वसाधारण प्रवर्गाकरीता केंद्र व राज्य हिस्सा मिळून एकूण ₹ १०४१९.८० लाख निधी चालू वर्षी उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.
७. राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानांतर्गत अन्नधान्य पिकांसाठी केंद्र व राज्य हिस्साचे मिळून एकूण उपलब्ध झालेल्या एकूण ₹ १८१६२.०२ लाख निधीचे तसेच, या शासन निर्णयान्वये वितरीत करण्यात येत असलेल्या एकूण ₹ ७४५०.७३ लाख निधीचे पिक व प्रवर्ग निहाय वितरणाचा तपशील परिच्छेद क्र. ५ मधील तक्त्यात दर्शविलेला आहे.
८. विविध कार्यालयांच्या स्तरावर कोषागारातून आहरण व वितरणाकरिता खालील अधिका-यांना त्या-त्या स्तरावर नियंत्रण अधिकारी आणि आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे -

अ.क्र.	कार्यालय	नियंत्रण अधिकारी	आहरण व संवितरण अधिकारी
१.	कृषि आयुक्तालय	संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, पुणे	सहायक संचालक (लेखा-१), कृषि आयुक्तालय, पुणे
२.	विभागीय सह संचालक (कृषि)	विभागीय सह संचालक (कृषि)	संबंधित विभागीय सह संचालक (कृषि) यांच्या कार्यालयातील लेखा अधिकारी
३.	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांच्या कार्यालयातील लेखा अधिकारी
४.	तालुका कृषि अधिकारी	तालुका कृषि अधिकारी	तालुका कृषि अधिकारी

९. केंद्रीय कृषि मंत्रालयाने राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानांतर्गत राज्य शासनास सन २०१५-१६ करिता संदर्भांकित दि. ६ मे, २०१५ रोजीच्या पत्रान्वये दिलेल्या प्रशासकीय मान्यतेनुसार, तसेच चालू वर्षी अभियानाकरीता मंजूर केलेल्या कृती आराखडयानुसार आणि वेळोवेळी केंद्रीय कृषि मंत्रालयाने दिलेल्या दिशानिर्देशानुसार सदर अभियानाची अंमलबजावणी करणे बंधनकारक राहिल, याबाबत संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांनी राज्यस्तरावरून अभियानाचे संनियंत्रण करावे, त्याचप्रमाणे अभियानाच्या प्रभावी अंमलबजावणी व संनियंत्रणाकरीता वेळोवेळी अधिनस्त कार्यालयांना निदेशित करावे.

१०. राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानांतर्गत विविध घटकांतर्गत लाभार्थी शेतकरी निवडतेवेळी अल्प व अत्यल्प भू-धारक शेतकऱ्यांना वा सदर शेतकऱ्यांच्या गटांना प्राधान्य देण्यात यावे, त्याचप्रमाणे केंद्र शासनाने संदर्भाकित दि. १/०७/२०१५ रोजीच्या पत्रान्वये अभियानांतर्गत ज्या घटकांखाली थेट लाभार्थ्यांच्या खाती अनुदान जमा करण्याचे (Direct Benefit Transfer) निदेशीत केले आहे त्या घटकांची चालू वर्षी केंद्र शासनाच्या निदेशानुसार अंमलबजावणी करण्यात यावी.
११. संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकाऱ्यांनी/तालुका कृषि अधिकाऱ्यांनी अभियानाकरीता लाभार्थ्यांची निवड करून अभियानांतर्गत समाविष्ट कार्यक्रम राबविण्याच्या दृष्टीने लाभार्थ्यांची यादी तालुका स्तरावर संकलित करावी. सदर यादीमध्ये शेतकऱ्याचे नांव, गांव, सर्वे/गट क्रमांक या बाबींसह, मोबाईल/दुरध्वनी क्रमांक, बँक खाते क्रमांक, आधार क्रमांक इ. पैकी किमान एका बाबीची माहिती संकलित करण्यात यावी. त्याचप्रमाणे अभियानांतर्गत निवडण्यात आलेल्या लाभार्थ्यांची यादी निधी प्राप्त झाल्यापासून १५ दिवसांमध्ये कृषि विभागाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकाऱ्यांची व संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांची राहिल.
१२. सदर लाभार्थ्यांच्या यादीनुसार सर्व लाभार्थी शेतकऱ्यांच्या शेतावर हाती घेण्यात आलेल्या कार्यक्रमाची प्रत्यक्ष तपासणी त्या-त्या गावातील कृषि सहायकांनी करावयाची असून, त्यांनी आपला अहवाल तालुका कृषि अधिकाऱ्यांमार्फत जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकाऱ्यांना सादर करावयाचा आहे. त्याचप्रमाणे, कृषि सहायकांचे अहवाल प्राप्त होताच सदर कार्यक्रमांतर्गत राबविण्यात आलेल्या कामांच्या पर्यवेक्षीय तपासणीचे उचित प्रमाण संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांनी कार्यालयीन कार्यपद्धतीमध्ये विहित करावे.
१३. या शासन निर्णयान्वये उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या निधीचा तात्काळ विनियोग करण्यात यावा तसेच निधी विनियोगाच्या अनुषंगाने संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांनी वेळोवेळी उपयोगिता प्रमाणपत्र शासनास सादर करावे. सदर उपयोगिता प्रमाणपत्राच्या आधारे अपर मुख्य सचिव (कृषि) यांच्या स्वाक्षरीने सदर निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र केंद्र शासनास निर्गमित करण्यात येईल.
१४. वित्त विभागाच्या दि.१७ एप्रिल, २०१५, दि. २४ जुलै, २०१५ व दि.०६ ऑक्टोबर, २०१५ रोजीच्या शासन परिपत्रकातील अटींची पूर्तता करून तसेच वित्त विभागाच्या या परिपत्रकांन्वये विभागास प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारानुसार हा शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे..

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०३०९१०४८५४५८०१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(श्रीकांत चं. आंडगे)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति:-

१. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
२. अपर मुख्य सचिव (कृषि व पणन), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
३. अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
४. अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
६. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, अकोला.
७. संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, साखर संकुल, शिवाजीनगर, पुणे.
८. सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक
९. सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
१०. महालेखाकार (स्थानिक निकाय लेखा परिक्षा व लेखा), मुंबई.
११. महालेखापाल (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपुर
१२. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपुर
१३. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य
१४. सहायक संचालक (लेखा-१), कृषि आयुक्तालय, पुणे
१५. वित्त विभाग (कार्या. व्यय-१ / अर्थसंकल्प - १३), मंत्रालय, मुंबई
१६. मा. मंत्री (कृषि) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
१७. मा. राज्य मंत्री (कृषि) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
१८. निवड नस्ती.